معرفی نامزدهای گروه کودک و نوجوان کتاب دفاع‌مقدس

دبیرخانه بیست‌ویکمین دوره جشنواره انتخاب بهترین کتاب دفاع‌مقدس (جایزه کتاب سال دفاع‌مقدس)، از میان ۲۰۴ عنوان کتاب رسیده و تأییدشده در گروه آثار کودک و نوجوان، هشت کتاب را به‌عنوان نامزد معرفی کرد. در زیرگروه شعر کودک، از میان ۲۵ عنوان کتاب رسیده، کتاب «درخت خانه ما» سروده زهرا داوری به‌عنوان نامزد دریافت جایزه انتخاب شد. در زیرگروه شعر نوجوان هم دو کتاب «با زبان واژه‌های لال» سروده تقی متقی و «سلام لاله‌ها سلام» سروده مهدی طهماسبی‌دزکی نامزد شدند. در زیرگروه داستان کودک از میان ۸۳ عنوان کتاب، داوران هیچ‌یک از کتاب‌ها را حائز شرایط نامزدی دریافت جایزه این دوره تشخیص ندادند. در زیرگروه داستان نوجوان، کتاب «موندو» نوشته محمدرضا آریان‌فر و در شاخه مستند داستانی نوجوان، کتاب‌های «بچه‌های لب خط براساس زندگی سردار شهید سیدمحمدرضا دستواره، فرمانده لشکر ۲۷ محمدرسول..(ص)» نوشته اصغر فکور، «جنگ پرملات» نوشته فاطمه تقی‌زاده، «سروقامتان» نوشته فرانک انصاری و «وقتی بابا رئیس بود» نوشته تقی شجاعی به‌عنوان نامزدهای این بخش معرفی شدند. بنا بر اعلام دبیرخانه جشنواره، مراسم پایانی این دوره و اهدای جوایز به برگزیدگان، روز سه‌شنبه ۱۵ اسفند ۱۴۰۲، از ساعت ۹ صبح، در تالار خلیج‌فارس موزه ملی انقلاب اسلامی و دفاع‌مقدس برگزار خواهد شد.

جام جم
ادبیات
LITERATURE
۱۱
چهارشنبه ۹ اسفند ۱۴۰۲ شماره ۶۷۱۶

در سالروز شهادت ابوحامد، کتاب‌هایی درباره شهدای فاطمیون را بررسی کرده‌ایم

روایت خون شریکی یک ملت

شهید توسلی نفر وسط

آرش شفاعی
گروه فرهنگ و هنر

۹ اسفند امسال نهمین سالروز شهادت علیرضا توسلی مشهور به ابوحامد، فرمانده لشکر فاطمیون است که در حومه شهر درعای سوریه و به‌دست تروریست‌های تکفیری به شهادت رسید. توسلی یکم مهر ۱۳۴۱ در افغانستان متولد شد و کودکی همراه با رنج و سختی زیادی داشت. خیلی زود پدر و مادرش را از دست داد و در یتیمی و سختی بزرگ شد. کودتای نیروهای کمونیست در افغانستان، خانواده او را به‌شدت تحت تأثیر قرار داد به‌گونه‌ای که یکی از برادرانش در جریان بازداشت‌گسترده مخالفان دستگیر و بعدها مشخص شد که به دست نیروهای مزدور شوروی به شهادت رسیده است.

وضعیت وخیم افغانستان بعد از تجاوز نیروهای ارتش سرخ شوروی به این کشور باعث شد علیرضا توسلی و افراد خانواده‌اش در دهه ۶۰ شمسی مجبور به مهاجرت شوند. او که شیعه هزاره و فارسی‌زبان بود، نخستین اولویتش برای مهاجرت، ایران بود. پس از مهاجرت، همزمان با کار به‌عنوان یک کارگر ساختمانی، تحصیل در حوزه علمیه را آغاز کرد. نخست در اصفهان و سپس در قم به تحصیل پرداخت و همزمان با تحصیل، راهی جبهه‌های نبرد شد تا با دشمن بعثی بجنگد. حضور او به‌عنوان یک مهاجر افغانستانی در جبهه‌های کردستان، نشانه‌ای از عزم مشترک همه دلبستگان انقلاب اسلامی برای حفظ تمامیت ارضی ایران به‌عنوان پیشانی مبارزات جهادی در منطقه بود. او پس از پایان جنگ تحمیلی، راهی کشور خود شد تا در کنار شهید بزرگ ملت افغانستان، عبدالعلی مزاری با متجاوزان روس بجنگد. پس از پایان اشغال افغانستان، او جبهه نبرد را ترک نکرد و این بار به‌عنوان یکی از نیروهای جهادی، به مبارزه با طالبان مشغول شد. در دهه ۸۰ شمسی، توسلی دوباره به ایران آمد و مشغول کارگری شد اما آغاز جنگ‌های منطقه‌ای به‌خصوص در سوریه، باعث شد او و گروهی از هموطنانش در قالب تیپ فاطمیون برای دفاع از حرم اهل بیت(ع) راهی این کشور شوند. او پس از یک سال فرماندهی نیروهایش در افغانستان سرانجام در عملیات آزادسازی تپه تل قرین در حومه درعا به دست تروریست‌های گروه جبهه‌النصره به شهادت رسید و پیکرش به ایران منتقل شد و در بهشت رضای مشهد به خاک سپرده شد. تیپ فاطمیون نتیجه اهتمام و تلاش شخص شهید توسلی بود که در عملیات درعا، توانایی‌های خود را نشان داد و نیروها و امکانات بیشتری را جذب کرد و عملیات در درعا، دمشق، تدمر و حلب را پیش برد. نیروهای زرهی، واحدهای تخریب و تک‌تیراندازهای آن در جنگ توانایی‌های خود را بیش از پیش نشان دادند و این تیپ به لشکر ارتقا یافت. نقش نیروهای این لشکر در نبردهایی مانند نبل و الزهرا، پالمیرا، لاذقیه، خناصر، حماه، دیرالزور، خان‌طومان، بصری الحریر، المیادین و بوکمال برجسته و در پیروزی‌های جبهه مقاومت تعیین‌کننده بود.

نمادی از پیوند ۲ ملت

لشکر فاطمیون، نمادی از پیوند میان دو ملت ایران و افغانستان به‌عنوان دو ملت همسایه، هم‌زبان، هم‌ریشه و هم‌فرهنگ است؛ پیوندی که از رابطه مجاورت جغرافیایی فراتر رفته و به قول مرحوم محمدسرور رجایی به «خون شریکی» رسیده است. در جریان جنگ تحمیلی، گروهی از مهاجران افغانستانی مقیم ایران با حضور در جبهه‌های جنگ در برابر متجاوزان از کیان ایران عزیز دفاع می‌کردند و به همراه رزمندگان ایرانی با دشمن جنگیدند و شهید و جانباز شدند. باز در جریان دفاع از حرم در سوریه نیز آنان با تشکیل لشکر فاطمیون، تحت فرماندهی شهید سردار سلیمانی با دشمنان شیعه و تروریست‌های تکفیری به جنگ پرداختند و اجازه تسلط دشمنان اهل بیت(ع) بر سرزمین شام ندادند و بخش مهم و مستحکمی از جبهه مقاومت اسلامی را در منطقه تشکیل دادند. این حضور با معنا امروز مفهومی دیگر دارد. در وضعیتی که وحدت میان دو ملت ایران و افغانستان تحت تأثیر وضعیت جدید منطقه قرار گرفته است، بازخوانی ایثارگری شهدای فاطمیون یک نیاز روز است.

فاطمیون، گروهی از مجاهدان شیعه افغانستان هستند که در جبهه‌های دفاع از حریم تشیع با خون خود در برابر دشمن ایستادگی کردند. امروز که افغانستان وضعیت جدیدی از نظر سیاسی و اجتماعی پیدا کرده است و گروه طالبان با اعتقادات سختگیرانه برگرفته از فقه حنبلی و به پشتوانه پشتون‌گرایی قومی خود قصد دارد تشیع را در افغانستان کم‌رنگ و آثار و پیشینه زبان فارسی را در این کشور ریشه‌کن کند، تأکید دوباره بر ایستادگی این نیروها در کنار رزمندگان ایرانی چه در جنگ تحمیلی و چه در جنگ سوریه، در حقیقت تأکیدی بر همراهی و همدلی دو ملت در حساس‌ترین برهه‌های تاریخ خود است. این امر به خصوص وقتی اهمیت بیشتری دارد که به یاد بیاوریم تغییرات سیاسی و اجتماعی پس از فروپاشی نظام جمهوری در افغانستان و گسیل شدن سیلی دوباره از آوارگان افغانستانی به ایران، باعث شده است گروهی در داخل ایران نیز با نگاهی قوم‌گرایانه و ضد مهاجر، درصدد ایجاد شکاف و دشمنی میان دو ملت هم‌ریشه باشند.

ادبیات جلوتر از سینما

چنان که گفتیم بازخوانی مجاهدت‌های شهدای افغانستانی مدافع حرم و در پیشاپیش آنان شهید ابوحامد، یک نیاز روز است. این کار از طریق تولید آثار هنری و فرهنگی، می‌تواند نسل جوان ایران را نیز با ایثارگری‌های این شهدا بیشتر آشنا کند و توطئه‌ها برای ایجاد شکاف میان دو ملت را بی‌اثر نماید. در این زمینه متأسفانه در حوزه هنرهای تصویری غفلت زیادی صورت گرفته است و هنوز فیلم سینمایی یا اثر نمایشی که بتواند به صورت ملموس، فعالیت‌های مجاهدان افغانی را در سوریه بازنمایی نماید، ساخته نشده است. زندگی خود شهید توسلی به عنوان انسانی خودساخته، سختکوش و یک نظامی هوشمند و با قدرت رهبری بالا دارای ظرفیت سینمایی زیادی است اما هنوز در این زمینه کاری صورت نگرفته است. البته نباید از مستند «فرمانده»، به کارگردانی محمدهادی نعمت‌اللهی غفلت کرد که به زوایای مختلف زندگی شهید توسلی از کودکی تا شهادت پرداخته و در آن تصاویر میدانی خوبی از مجاهدت‌های فاطمیون ثبت شده است، اما نویسندگان در این زمینه بیکار ننشسته‌اند و سعی کرده‌اند با تدوین و نگارش چندین کتاب، درباره زندگی شهدای افغانستانی مدافع حرم، خاطرات زندگی این شهدا را ثبت و ماندگار کنند. در این حوزه هم باید گفت ادبیات از سینما دست پرتری دارد و زودتر کار خود را آغاز کرده است؛ اگرچه هنوز کارهای مانده در این حوزه فراوانند.

برش

ابوحامد به روایت ادبیات

در زمینه زندگی سردار شهید فاطمیون، علیرضا توسلی سه کتاب خوب و ارزشمند منتشر شده است اما به نظر می‌رسد هنوز جای نوشتن به خصوص درباره زندگی او به عنوان یک فرمانده نظامی، کار باقی است.

یکی از این کتاب‌ها که رهبر معظم انقلاب نیز بر آن تقریظی نوشته‌اند، «خاتون و قوماندان» نوشته مریم قربان‌زاده از انتشارات نشر ستاره‌هاست که به بازگویی روایت ام‌البنین حسینی همسر شهید، از فراز و نشیب‌های زندگی ابوحامد می‌پردازد.

این کتاب از ورود این زن به عنوان یک مهاجر افغانستانی به همراه خانواده‌اش به ایران آغاز می‌شود و بعد به مراحل مختلف زندگی خانم حسینی و ازدواجش با شهید توسلی می‌پردازد. در این کتاب، سبک زندگی، گفتار، روحیات و شخصیت شهید به شکلی ملموس برای خواننده بازنمایی شده است. نویسنده با تسلط بر ادبیات و صبر و حوصله در گفت‌وگو و نیز پرداخت حرفه‌ای کتاب، اثری خواندنی را به مخاطبانش ارائه داده است. خود نویسنده معتقد است کتاب به خصوص فصل‌های مربوط به نوجوانی شخصیت راوی برای نوجوانان هم خواندنی است و این ویژگی خاصی به این کتاب می‌بخشد، چراکه ما در تولید محتوا اغلب نیاز نوجوانان به آشناشدن با سبک زندگی شهدا از طریق متون خواندنی و مناسب برای این گروه سنی را فراموش می‌کنیم.

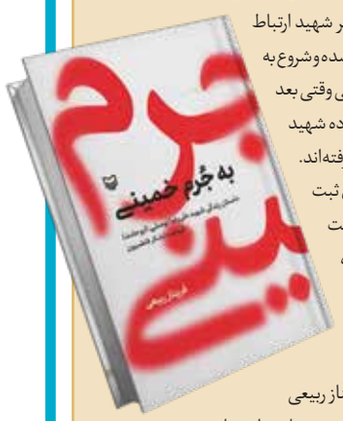

داستان نوشته‌شدن این کتاب هم جالب است و البته نشان‌دهنده نوعی آشفتگی و بی‌سلیقگی در تدوین خاطرات شهداست. نویسنده برای نگارش کتاب، سه ماه بعد از شهادت ابوحامد یعنی در سال ۱۳۹۴ با همسر شهید ارتباط گرفته است و در همین زمان یک ناشر دیگر وارد شده و شروع به انجام مصاحبه با خانواده شهید کرده است، ولی وقتی بعد از دو سال آن کتاب به سرانجامی نرسید، خانواده شهید خود با نویسنده برای نگارش کتاب تماس گرفته‌اند. خانم قربان‌زاده بعد از آن به مدت دو سال برای ثبت خاطرات تاریخ شفاهی و انجام مصاحبه‌ها وقت صرف می‌کند و کتاب با حدود ۳۵۰ صفحه، همراه با عکس و اسناد منتشر می‌شود.

دیگر کتابی که به روایت زندگی شهید علیرضا توسلی (ابوحامد) فرمانده لشکر فاطمیون پرداخته است، «به جرم خمینی» نوشته فریناز ربیعی است که اثری مستند داستانی در مورد شهید علیرضا توسلی است. نویسنده که در حین فعالیت‌های مستندسازی خود، چند روزی با خانواده شهید همراه بوده، با ایشان به گفت‌وگو و مصاحبه نشسته و تصمیم گرفته است این اثر را همچون یک رمان بنویسد. این اثر در فصل‌هایی کوتاه و با رفت‌وبرگشت‌های متعدد در گذشته و حال، همچنین استفاده از راوی دوم‌شخص تلاش کرده با گره‌افکنی در داستان مخاطب را نسبت به زندگی و فعالیت‌های ابوحامد مشتاق نگه دارد. نویسنده حدود ۷۰ ساعت مصاحبه با خانواده و همرزمان افغانستان و سوریه شهید انجام داده که حتی برخی از آنان از لحاظ امنیتی محدودیت‌های بسیاری برای بیان اطلاعات در مورد شهید داشته‌اند. با وجود این نویسنده با دستی پر، از منابع و دست‌نوشته‌های شهید شروع به نگارش اثر کرده و زندگی شهید را از دوران طفولیت در افغانستان تا زندگی و ازدواج در ایران و سرانجام جهاد با داعشی‌ها در سوریه روایت کرده است.

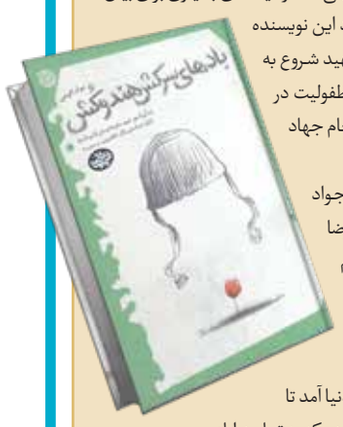

کتاب «بادهای سرکش هندوکش» را هم جواد افهمی درباره زندگی‌نامه شهید علیرضا توسلی نوشته و انتشارات خط مقدم آن را منتشر کرده است. نویسنده درباره ویژگی‌های کتابش به ایبنا گفته است: من در این کتاب زندگی شهید توسلی از روزی که در ولایت بهسود در افغانستان به‌دنیا آمد تا زمان شهادت او را گردآوری کرده‌ام. سعی کردم که به تمام زوایای زندگی او بپردازم. از زندگی شخصی، خانوادگی و ازدواج گرفته تا موضوعاتی چون زندگی مبارزاتی، مبارزات او در افغانستان و مبارزات او در جنگ تحمیلی بین ایران و عراق و حضور در سوریه و مبارزه با گروه‌های تکفیری، تمام مقاطع زندگی شهید بزرگوار پوشش داده شده است. از طریق گزارش‌های مستند و تحلیلی و اسنادی که جمع‌آوری شده بود، توانستم یک مجموعه کامل و مستند ارائه دهم.

فاطمیون

معرفی زندگی‌نامه و حکایت‌های شنیدنی از ۴۰ شهید لشکر فاطمیون/ نویسنده: گروه نویسندگان/ انتشارات: انتشارات شهید ابراهیم هادی

ذبیح

روایتی داستانی از زندگی شهید رضا اسماعیلی، نخستین شهید ذبیح جبهه مقاومت اسلامی
نویسنده: بتول پادام/ ناشر: به‌نشر

خون شریک

مستند داستانی از زندگی شهید مدافع حرم، میرزامهدی شهیدی
نویسنده: مریم علی‌بخشی/ ناشر: خط مقدم

مروری بر چند کتاب درباره شهدای فاطمیون

بازگشت مسلم

زندگی و خاطرات شهید مدافع حرم سیدمصطفی موسوی/ گردآورنده: گروه تحقیقاتی احیاء/ ناشر: دفتر نشر معارف

پای‌کوب

روایتی از زندگی شیخ‌محمد رضایی، اولین شهید روحانی لشکر فاطمیون
نویسنده: یاسر محمدی‌نژاد/ ناشر: نشر ستاره‌ها

ذوالفقار فاطمیون

زندگی‌نامه شهید حسین فدایی (ابومحمود)
نویسنده: سیدسعید موسوی
ناشر: بوی شهر بهشت

مخاطب سعدی همه بشریت است

دکترقدمعلی سرامی، استاد دانشگاه، نویسنده، شاعر و پژوهشگر ایرانی در حوزه زبان و ادبیات فارسی، در هشتمین جلسه از درس‌گفتارهای «سعدی‌خوانی»، که به همت دفتر پاسداشت زبان فارسی حوزه هنری برگزار می‌شود، گفت: مخاطب سعدی، هم در گلستان و هم در بوستان، حاکمیت است اما سعدی طوری حرف زده که جز حاکمان خودش، بشریت را مخاطب قرار داده است. سرامی با تحسین میراثی که گذشتگان برای ما به جاگذاشته‌اند به وامداری ما از گذشتگان پرداخت و گفت: وقتی آثار ادبی کلاسیک را می‌خوانیم، یکی از کارهای ما در این فرآیند درک ریزه‌کاری‌های فنی قطعات است و حقیقت بزرگ این است که ما وامدار گذشتگانیم و تمام بدبختی انسان امروز این است که این وامداری را یا انکار می‌کنند یا فراموش! شایان ذکر است، این نشست‌ها، هر دو هفته یک‌بار، شنبه‌ها از ساعت ۱۶ تا ۱۸ به همت دفتر پاسداشت زبان فارسی حوزه هنری و با ارائه دکتر قدمعلی سرامی در سالن سلمان هراتی حوزه هنری واقع در خیابان سمیه، نرسیده به حافظ، روبه‌روی کوچه پورموسی برگزار می‌شود و عموم علاقه‌مندان و پژوهشگران برای شرکت در این جلسات می‌توانند در سالن سلمان هراتی حوزه هنری حضور یابند.

نقد رمان پلیسی «سرقت در میدان صدویکم»

جلسه معرفی و نقد کتاب «سرقت در میدان صدویکم» نوشته نیلوفر مالک ساعت ۱۶ روز شنبه ۱۲ اسفند توسط فرهنگسرای اشراق برگزار می‌شود. سرقت در میدان صدویکم رمانی ماجراجویانه است که به‌تازگی توسط انتشارات مدرسه برای نوجوانان بالای ۱۲ سال منتشر شده. شخصیت اصلی این داستان، پسری ۱۲ساله به نام پویاست که پدرش پلیس بوده و در اثر حادثه‌ای از دنیا رفته است. داستان با گم‌شدن «کوکو» پرنده پریسا خواهر کوچک پویا شروع می‌شود. با رخ‌دادن این اتفاق پویا به یاد می‌آورد هفته قبل در محله آنها دو حیوان خانگی دیگر هم ناپدید شده‌اند؛ سگی به نام «هکتور» متعلق به خانواده رشیدی و «نانی» گربه ملیحه‌خانم. به این ترتیب پویا تصمیم می‌گیرد با کمک دوستانش دزد حیوانات را پیدا کند اما با ماجرایی پیچیده مواجه می‌شود.... نیلوفر مالک، عضو انجمن نویسندگان کودک و نوجوان است و پیش از این آثاری چون زیر سایه آفتاب، رویای بعدازظهر، دخترخاله‌ها، جایی آن‌طرف پرچین، بوی خوش خاله گلاب، نامه‌ای برای عمورحمان، سقای تشنه‌لب، شام‌غریبان، مثل یاوران امام‌حسین(ع) و محبت مادر را منتشر کرده است. نشست نقدوبررسی این کتاب با نویسنده اثر و سمیه جمالی به‌عنوان منتقد همراه است.

نوجوانان کتابخوان به «چالش ۰۲» دعوت شدند

دورهمی نوجوانان کتابخوان شهر تهران با عنوان «چالش ۰۲» با هدف معرفی بهترین کتاب خوانده‌شده در سال ۱۴۰۲ از ۱۰ تا ۲۰ اسفند در فرهنگسراهای تهران برگزار می‌شود. در این چالش، هریک از اعضای شرکت‌کننده، از میان کتاب‌هایی که در سال ۱۴۰۲ مطالعه کرده‌اند یک کتاب را با ذکر دلایل به‌عنوان کتاب برگزیده خود، به سایر شرکت‌کنندگان معرفی می‌کنند و در پایان نشست با بررسی کتاب‌های منتخب یکی از کتاب‌ها به انتخاب همه نوجوانان شرکت‌کننده در چالش، به‌عنوان کتاب برگزیده انتخاب می‌شود. علاقه‌مندان برای کسب اطلاعات بیشتر می‌توانند به فرهنگسراهای نزدیک محل سکونت خود یا به درگاه رسمی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران مراجعه کنند.